

Länsstyrelsen
Västerbotten

Yttrande

Datum
2025-10-13

1 (4)

Diarienummer
6024-2025

Klimat- och näringslivsdepartementet
michael.broberg@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss om genomförande av nytt luftkvalitetsdirektiv i svensk rätt (KN 2025/01294)

Länsstyrelsen Västerbotten har tagit del av Naturvårdsverkets delförslag till genomförande av nya luftkvalitetsdirektivet, och promemoria från Klimat- o näringsdepartementet, som behandlar nya regler om rättslig prövning och skadestånd.

Sammanfattning och övergripande synpunkter

Länsstyrelsen Västerbottens bedömning är att många av de ändringar som finns i förslaget kommer att få märkbara konsekvenser för hur luftkvalitetsfrågor hanteras och provas under kommande år fram till 2030 och därefter. Den skärpning av miljökvalitetsnormerna som träder i kraft 2030 kommer innebära ökad risk för överskridanden och därmed också fler ärenden av olika slag i fråga om luftkvalitet.

Skärpta regler i luftdirektivet innebär ökad detaljstyrning av åtgärdsprogrammets upplägg och innehåll. Detta kan påverka samhällsplanering och få konsekvenser för detaljplanearbetet i stadsmiljö. Skarpare styrning och sanktionsmöjligheter bör få effekten att den stärker efterlevnaden av plan- o bygglagens krav avseende miljökvalitetsnormer och planläggning. Samtidigt innebär de nya kraven ett försvårande för planläggningen och markanvändning.

Inrättande av så kallad superstation, där ett stort antal parametrar mäts i urban bakgrund, är i huvudsak en nationell angelägenhet även om den kommer placeras i någon av landets större städer. Länsstyrelsen anser att den ska bekostas och kontinuerligt finansieras av en nationell myndighet. Förslagsvis Naturvårdsverket.

Vissa laglydelser är krånglig formulerade, speciellt de frågor som rör möjligheter till överklagande och rätten till skadestånd.

Länsstyrelsen Västerbotten anser att det är främmande i svensk förvaltningsrätt att en enskild ska ha rätt att föra mål och få en

prövning av en fråga som gäller en myndighets underlåtenhet att agera i fråga om sådant som inte har faktiska verkningar för den enskilda. Som länsstyrelsen förstår bestämmelsen torde kretsen av personer som kan föra ett mål av denna typ av ärende bli mycket vid. Det är svårt att avgöra hur stort antalet ärenden kommer bli, men det kan inte uteslutas att återkommande framställningar kan bli betungande för kommuner och i förlängningen länsstyrelsen som överinstans.

Synpunkter på Naturvårdsverkets delförslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet:

Författningsförslaget

MB 5 kap 11a §

Länsstyrelsen Västerbotten anser att det är bra om det kommer att finnas en möjlighet att förelägga den kommun som inte upprättar ett åtgärdsprogram inom den tid som föreslås i nya förslaget. Att förena det med vite antyder vikten av problemet vilket också är bra. I Västerbottens län finns exempel på kommuner som underlåtit att inom rimlig tid ta fram ett åtgärdsprogram för luft. Med den föreslagna nya lagstiftningen kan denna förhoppningsvis undvikas framledes.

(2010:477) Åtgärdsprogram 31 §, F §

Länsstyrelsen Västerbotten anser att det är viktigt att det kommer till allmänhetens kännedom på ett tydligt sätt hur ett åtgärdsprogram ska hanteras. Kungörelse i lokalmedia är viktigt. Laglydelsen är rimligt och kanske nödvändigt om det ska finnas möjlighet att överklaga ett beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram.

(2010:477) Åtgärdsprogram 31 §, J §

Tydlig och informativ lydelse. En lagstadgat tidsbestämd tidsram gällande dröjsmål med att ta fram åtgärdsprogram är något som Länsstyrelsen anser behövs.

3.7 Förtydligande regler kring åtgärdsprogram

De förändringar som föreslås gällande åtgärdsprogram anser vi vara behövliga men inte helt oproblematiska. Det kan bli svårt att göra tillförlitliga källfördelningsstudier och scenarier för den förväntade luftkvalitetsutvecklingen, med och utan åtgärder. Speciellt

problematiskt blir det om dessa ska ligga till grund för överklagande av åtgärdsprogram.

4.3.3 Kommuner eller Naturvårdsverket ska som huvudregel upprätta förslag till, och fastställa åtgärdsprogram

Länsstyrelsen Västerbotten anser att det är viktigt att tänka praktiskt när det gäller vem som upprättar och fastställer åtgärdsprogram. Rådigheten över de åtgärder som krävs för att klara miljökvalitetsnormerna ligger vanligtvis hos kommunerna (på lokal nivå) och Naturvårdsverket (på nationell nivå). I vissa fall är staten, genom Trafikverket, den part som har rådighet över betydelsefulla åtgärder som till exempel omledning av trafik, upprättande av ringleder och annat som rör det statliga vägnätet. I dessa fall bör det ske ett samspel mellan stat och kommun om innehållet i ett åtgärdsprogram. Ansvarsfördelningen mellan dessa parter blir då också något som kan behöva tydliggöras och formaliseras. Förslaget innebär att länsstyrelser endast i undantagsfall, och då på regeringens initiativ, ansvarar för att ta fram ett åtgärdsprogram. Även om det idag fungerar på detta sätt så är det bra att det formaliseras och skrivs in i lagtexten.

Synpunkter på innehållet i promemoria från klimat- och näringsdepartementet och förslaget på lagtext:

5 kap 20§

Lydelsen om grund för överklagande av ett åtgärdsprogram i lagförslaget kan förtydligas och preciseras. Att åtgärdsprogram införs inom skäligen tid är lätt att verifiera men det är svårare att skatta om ett åtgärdsprogram är ”godtagbart”, dvs håller tillräckligt effektiva åtgärder. Även lydelsen om uppsåt eller oaktsamhet kan eventuellt vara svårt att hantera rättsligt.

5 kap 21§

Lagtexten i detta avsnitt är väldigt krångligt skriven och skulle tjäna på att vara enklare. Formuleringen gör det svårare än nödvändigt för allmänheten att bedöma om de har rätt till skadestånd.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Eva Mikaelsson med Fredrik Sjunnesson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Sara Stomfelt, Hans Sandberg och Per Lundström, medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför
namnunderskrift.